

Samenwonen anno 2012: het patchworkgezin

Nieuw is het niet – ook Rembrandt had er een – maar er zijn er wél steeds meer: ‘patchworkfamilies’. Nieuwe nestjes samengesteld uit vaders, moeders, kinderen, honden, katten van uit elkaar gevallen gezinnen. Hindernissen volop, maar ze zijn te overwinnen. Kijk mee met Werner, Marjolein, Noëlle, Roos en Ruben.

Tekst Lydia van de Weide **Beeld** Jan Luitjes

Een groot, gezellig huis in Almere. Terwijl Roos (14) achter de computer zit te chatten en Noëlle (16) haar schooltas in een hoek gooit, doet kleine Ruben (3) een dansje op het vloerkleed vol speelgoed. Werner kijkt trots naar het zontje van Marjolein, de vrouw voor wie hij een paar jaar geleden als een blok viel. Hij woonde toen alleen met dochters Roos en Noëlle, nadat zijn vrouw hem na een moeilijke tijd had verlaten. Een jaar na hun scheiding nodigde hij Marjolein uit voor een etentje; ze waren al jaren bevriend via hun werk. Marjolein was toen net tien weken zwanger. Een cadeautje, vond zij – al stond voor haar vast dat ze niet met haar moeilijke relatie verder zou gaan. Totaal onverwacht werden Marjolein en Werner verliefd op elkaar.

Met zijn vijven vormen ze nu een ‘nieuw samengesteld gezin’, zoals er inmiddels vele zijn in Nederland. Hoogleraar demografie Jan Latten, coauteur van het boek *Liefde à la Carte, trends in moderne relaties*, schat het aantal op 170.000 – getrouwd of samenwonend. “In 1998 waren dat er 115.000, in 2007 150.000. Een duidelijke trend dus. Tegenwoordig komen er elk jaar zelfs 10.000 nieuwe combigezinnen bij. Niet zo vreemd: de breekbaarheid van relaties neemt toe, mensen scheiden vaker – en gaan dus ook vaker weer een nieuwe verbintenis aan.”

Tafelmanieren

Het was Werner die tijdens het etentje plotseling beseftte dat hij meer voor Marjolein voelde. “Ik had een sms’je klaarstaan om haar dat te vertellen. Maar ik heb dagen serieus nagedacht voordat ik het verstuurde. Opnieuw in de luiers, zag ik dat wel zitten?” Ook Marjolein aarzelde na Werners bekentenis. “Zijn dochters waren net het vertrek van hun moeder te boven. Wat als het tussen Werner

TIP VAN (STIEF)PAPA WERNER

Gun iedereen tijd en ruimte om naar elkaar toe te groeien. En plan gesprekken met het hele gezin om te bespreken wat wel en niet goed gaat.

en mij mis zou gaan?" Maar er bleek geen houden aan; binnen zes weken trok Marjolein bij ze in. Met Werners dochters klikte het meteen goed. Grote troef was haar zwangerschap. Noëlle: "Wij wilden altijd al een broertje of zusje erbij! Dat Majo met haar dikke buik bij ons kwam wonen vonden we alleen maar leuk." Dat nam Marjolein extra voor ze in. "Toen Ruben er was, zag ik dat de meiden hem helemaal als broertje accepteerden, terwijl zij voor mij nog niet als dochters voelden. Hun liefde voor hem verdiepte onze band." Wel stelde ze zich van meet af aan voorzichtig op. "Werner had al een jaar lang laten zien dat hij vader én moeder kon zijn, ik wilde daar niet tussen komen. Toen ik het op een gegeven moment nodig vond om Noëlle en Roos te corrigeren, vroeg ik eerst of ze dat wel goed vonden. Ik hecht bijvoorbeeld erg aan tafelmanieren en wil liever geen ellebogen op tafel." "En we mochten ook geen 'hun hebben' zeggen!", roept Roos. Werner en Marjolein hebben een totaal verschillende achtergrond – hij is opgegroeid als Amsterdams straat-schoffie, zij komt uit het Gooi – en houden er andere opvattingen over opvoeden op na. "Ik geef ze makkelijk alles wat ze willen," zegt Werner. "Terwijl Marjolein het verstandiger vindt ze de waarde van spullen bij te brengen." Door hun goede communicatie bleek het stel

TIP VAN (STIEF)MAMA MARJOLEIN

"Blijf als partners verbonden: een gelukkige liefdesrelatie heeft invloed op het hele gezin. Probeer lastige gevoelens bij jezelf te erkennen. Je kunt ze vaak bijsturen door jezelf open te stellen; een omhelzing doet wonderen! En vergeet niet te kijken naar de dingen die wél goed gaan."

'Voordat iedereen in een samengesteld gezin z'n draai heeft gevonden, ben je zo twee tot zeven jaar verder.'

gelukkig prima op één lijn te kunnen komen. Werner: "Als Marjolein mij op iets wijst, denk ik erover na – en als ze gelijk heeft, dan krijg ik dat gewoon! We komen er altijd wel uit samen. Al zijn er, ook nu na drie jaar, nog iedere dag wel zaken waar we over spreken."

Rugzakje

Bij lang niet bij alle combigezinnen loopt de aanpassing zo soepel als bij Werner en Marjolein. Exacte cijfers over het slagingspercentage heeft demograaf Latten niet, maar hij weet wel dat een groot deel het op de lange duur niet redt. "Doordat er meerdere spelers in deze complexe situatie zijn, zijn er ook meer risicofactoren." Volgens Jeanette Hultzer, coach voor samengestelde gezinnen, moet een pas verliefd stel 'met rugzakje' daarom voorzichtig te werk gaan. "Veel mensen stappen naïef in de nieuwe situatie, maar er kan van alles misgaan. Kinderen die de stiefouder als aandachtsconcurrent zien, bijvoorbeeld, vertelt ze. Of stiefouders die zich te snel met de opvoeding bemoeien. "Als iets tegen jouw waarden en normen ingaat, kun je dit beter tegen je partner zeggen wanneer de kinderen er niet bij zijn. Er kunnen grote verschillen zijn in opvoedingsvisie, en die zijn niet altijd even simpel te overwinnen. Kritiek aanhoren is evenmin makkelijk: je kind is jouw product, dus kritiek op je kind is eigenlijk kritiek op jou. Mijn advies is: leer elkaar eerst goed kennen en ontdek of je, ondanks je roze bril, echt samen kunt communiceren – essentieel voor het slagen van een combigezin." En ook heel belangrijk: dezelfde regels aan alle kinderen voorschrijven. "Natuurlijk kun je andere gevoelens hebben voor je eigen kinderen en die van je

TIP VAN DE KINDEREN

Roos (14)

"Elkaar steunen als iets moeilijk is... en samen lekker gek doen!"

Noëlle (16)

"Altijd proberen het leuke te zien ('Ik heb een broertje erbij!')."

Ruben (3)

"Knuffelen! En 'niet doen!' roepen als iemand boos praat."

partner. Maar het is belangrijk ze allemaal gelijk te behandelen." Dat kinderen ook een deel van de tijd bij hun andere ouder zijn, waar misschien weer andere regels gehanteerd worden, is volgens Hultzer niet erg. "Ook op school gelden andere codes en gebruiken. Dat kunnen kinderen prima begrijpen, zolang alles maar consequent is." Verder moet je als stiefouder flexibel zijn. Je stapt in een onrustige situatie, zeker als er nog exen in beeld zijn. "Je zult moeten accepteren dat je een groot stuk geschiedenis mist, en daardoor een buitenstaander bent – en eigenlijk altijd een beetje blijft."

Concurrentiestrijd

Voor Marjolein is dat wel eens slikken geweest. "In het dagelijks leven zorg ik voor de meiden, maar wanneer ze naar hun moeder gaan sta ik opeens aan de zijlijn. In wezen ben ik vervangbaar; hun moeder niet. Dat kon me wel eens verdrietig maken. Want het zijn dan wel niet mijn kinderen, het is wél mijn gezin. Op zo'n moment werd ik met mijn neus op de feiten gedrukt: er zit een gat in ons gezin, want er is nóg iemand." Maar ze heeft geleerd hiermee om te gaan. "Eerst trok ik me terug als ik met dit soort gevoelens worstelde, nu stel ik me actief op. Als de meiden van hun moeder terugkomen, zet ik mijn hart bewust open, omhels ze stevig. Dan komt de verbinding vanzelf." Werner heeft het wat makkelijker. "Ik was al bij de bevalling van Ruben. Het scheelt ook dat zijn vader geen rol speelt in ons leven – hij is nog maar twee keer langs geweest – dus er is geen enkele concurrentiestrijd." Noëlle en Roos vinden hun patchworkgezin hartstikke gezellig. Al was het in het begin wel wennen. Zeker voor Roos. Toen Marjolein net bij hen was ingetrokken, veranderden zij en Werner in één weekend de hele woonkamer terwijl de meiden bij hun moeder waren. "Dat ging wel wat snel," geeft haar vader toe, "Roos had opeens het gevoel dat het huis haar oude vertrouwde thuis niet meer was." Wanneer Werner stelt dat kinderen toch het allerliefste hun eigen ouders bij elkaar zien, al weten ze dat dit niet meer kan, komen er toch wat emoties los bij de meiden. Maar als de kleine driejarige Ruben met een stralende gezichtje kusjes uitdeelt, lacht iedereen weer.

DO'S & DONT'S van de coach

- Lees je in!
- Zoek (h)erkenning bij andere stiefouders
- Ga niet te snel samenwonen
- Laat kinderen langzaam aan elkaar wennen
- Zorg voor quality time: met je nieuwe partner, met je eigen kinderen én met jezelf
- Creëer een eigen plek in huis zodat je je even terug kunt trekken
- Bring jezelf niet op aan je stiefkinderen
- Wees duidelijk en consequent naar alle kinderen toe
- Geef het de tijd!
- Steek je kop niet in het zand als het niet goed gaat, maar zoek deskundige hulp

Met dank aan Jeanette Hultzer, www.stiefmoedercoaching.nl

Bindmiddel

Coach Hultzer: "Voordat iedereen in een samengesteld gezin echt z'n draai heeft gevonden, kan er zo twee tot zeven jaar voorbij zijn. Als je alle kinderen bijna continu bij je hebt als nieuw stel, zal het waarschijnlijk sneller gaan dan wanneer er een co-ouderschap is. Ook de leeftijd van de kinderen speelt een grote rol. Pubers zijn meer eigengereid dan kleuters. Een biologisch kind van de nieuwe ouders kan een bindmiddel zijn in samengestelde gezinnen; maar kan soms ook voor jaloezie zorgen. Ik zie tegenwoordig een duidelijke tendens dat stiefouders al van tevoren, voordat ze de nieuwe situatie aangaan, begeleiding zoeken. Of boeken over dit onderwerp lezen, of met lotgenoten praten. Ik vind dat heel positief. Beter problemen voorkomen, dan ze oplossen als ze er zijn!" ♦

MEER LEZEN

- **Een nieuw gezin, een nieuwe kans**
Jos Willems WITSAND UITGEVERS GENT € 19,95
Geschreven door een man en stiefvader. Heldere visie, concrete aanwijzingen en vooral ook positief.
- **Samen gesteld. De dynamiek van het stiefgezin** *Ietje Heybroek Boukje Overgaauw e.a.* UITGEVERIJ SWP AMSTERDAM 2008 € 19,90
Ter ere van het vijftienjarig jubileum van de Stichting Stiefgezinnen Nederland geschreven over de problematiek in stiefgezinnen.
- **Samengestelde gezinnen. Over de relatie tussen stiefouders en stiefkinderen**
Margreet Feenstra UITGEVERIJ MOM 2004 € 14,95.
Levensloop van samengestelde gezinnen (vanuit verschillende personen beschreven).